

Noord- en Oost-Gelderland

Memo gezondheidsaspecten woningbouwplan Stokkum

Voor: Gemeente Montferland

Datum: 5-12-2024

Van: GGD Noord- en Oost- Gelderland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Gezondheid in ruimtelijke plannen	3
3	Gezondheidsaspecten	4
4	Conclusies en advies	7
5	Afsluitend	8

1 Inleiding

De GGD heeft een adviesverzoek ontvangen van de gemeente Montferland voor het omgevingsplan Stokkum. Het plan betreft de komst van 41 woningen, variërend van het goedkope tot het dure segment en van koop tot (sociale) huur.

In dit rapport geven wij enkele adviezen mee om de effecten op de gezondheid van de toekomstige bewoners nog scherper inzichtelijk te kunnen maken en zowel te kunnen beschermen als bevorderen. Op deze manier hopen wij bij te dragen aan een goede afweging van het gezondheidsaspect in de verdere ontwikkeling van dit plan.

De opstellers van het omgevingsplan hebben een kleine 80 maal het woord gezondheid gebruikt in verschillende contexten. Zo wordt er gesproken over gezonde economie, maar niet over Volksgezondheidsrisico's vanuit het Waterschap.

Waar de GGD gezondheid gebruikt gaat het om de gezondheid van mensen en wordt aangesloten op [Positieve Gezondheid](#) met haar 6 deelgebieden:

- Lichaamsfuncties,
- Mentaal welbevinden,
- Dagelijks functioneren,
- Meedoen,
- Zingeving en
- Kwaliteit van Leven.

Deze thema's omvatten zowel fysieke, mentale als sociale aspecten van gezondheid.

2 Gezondheid in ruimtelijke plannen

De leefomgeving waarin we wonen, werken en leven heeft invloed op onze gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk is. Het gaat dus om gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering.

Er zijn veel factoren die de gezondheid van mensen beïnvloeden, zowel in positieve als in negatieve zin. De leefomgeving speelt bij veel van deze factoren een rol. Op het gebied van leefstijl zijn er zowel gunstige als ongunstige toekomstige ontwikkelingen. Minder mensen roken en meer mensen bewegen. Daar staat tegenover dat meer mensen te zwaar zijn. Ongezond gedrag is verantwoordelijk voor bijna 20% van de ziektelast. Roken is hiervan de belangrijkste oorzaak. Een ongezond binnen- en buitenmilieu veroorzaakt 4 procent van de ziektelast, met luchtverontreiniging als de belangrijkste oorzaak. Lokaal kan dit flink variëren, zo tussen de 4 en 14%.

De GGD kiest bij de adviezen een combinatie van gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende factoren. Landelijk is een aantal kernwaarden opgesteld. Deze zijn als volgt samen te vatten:

Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving	
Woonomgeving	Kinderen groeien op in een rookvrije omgeving Voor iedereen zijn er -dichtbij en toegankelijk- aantrekkelijke plekken Wonen en druk verkeer zijn gescheiden Functies (wonen, werken, voorzieningen) zijn goed gemengd, overlastgevende bedrijven staan op afstand
Mobiliteit	Actief vervoer (lopen en fietsen) is in beleid, ontwerp en gebruik de standaard Tussen kernen zijn goede (e-)fiets- en OV-verbindingen
Gebouwen (woningen, scholen, etc.)	Het binnenklimaat is prettig en gezond Minimaal één zijde (gevel) van een woning is aangenaam Er zijn voldoende betaalbare levensloopgeschikte woningen

3 Gezondheidsaspecten

Het uitgangspunt van GGD is het bevorderen van een gezonde leefomgeving. Daarvoor wil de GGD graag de onderstaande aspecten onder de aandacht brengen.

Veel kernwaarden gezonde leefomgeving komen terug in de plannen.

Allereerst vindt de GGD het positief dat veel van de landelijke [kernwaarden voor een gezonde leefomgeving \(GGD GHOR Nederland\)](#) terugkomen in de plannen en dat er veel aandacht is voor het bevorderen van gezondheid. Het Omgevingsplan Stokkum zoekt aansluiting bij het gemeentelijk programma Gezondheid. Door de inzet van een groene en aantrekkelijke leefomgeving wordt de leefbaarheid en inclusiviteit van mens en natuur verbeterd. De brede aandacht voor groen, water en beweeg- en speelstimulering juicht de GGD toe. De GGD ziet in de ruimtelijke aspecten van het plan helaas een prominente positie voor automobilititeit. De GGD moedigt de planologen aan een prominentere rol aan langzaam vervoer toe te kennen en hierdoor bewegen en daardoor gezondheid te beschermen en bevorderen. Maatregelen die de snelheid van auto's verlagen vergroten de veiligheid. Juist in een kleinschalig plan is dit eenvoudig en zonder extra kosten te organiseren.

We zien op gezondheidkundig gebied ook een aantal aandachtspunten in de uitvoering van dit plan zoals deze wordt gepresenteerd.

1. Zorg bij woningen voor tenminste één geluidsluwe gevel

Uit de GGD-monitor blijkt dat 55% van de inwoners van de gemeente Montferland matige tot ernstige geluidhinder ervaart van één of meer geluidsbronnen ([Gezonde leefomgeving Montferland 2022](#)). Dat ligt boven het gemiddelde van de regio Achterhoek. Voor een aantal woningen in het plangebied ligt de geluidsbelasting met Lden = 53dB boven de streefwaarde. Plaats daarom slaapkamers en eventuele balkons aan de geluidsluwe zijde. Of zorg voor fysieke barrières om geluid tegen te houden, zoals een

geluidswal of natuurlijk reliëf. Bij voorkeur heeft elke woning een geluidbelasting aan de buitengevel lager dan $L_{den} = 50$ dB.

2. *Implementeer maatregelen voor schone lucht*

Bij de beoordeling van het omgevingsplan op eisen aan luchtkwaliteit wordt getoetst aan de wettelijke regelgeving in het BKL. Met een ambitie die past bij gezondheidsbevordering kan binnen de mogelijkheden en reikwijdte van het plan een bijdrage worden geleverd aan verbeteren van de luchtkwaliteit. Dit kan onder andere door schone machines bij de bouw te eisen, schoorsteenvrij te bouwen, bouwmaterialen met een beperkte footprint in te zetten en bij mobiliteit op langzaam en schoon verkeer te focussen. Lage snelheid beperkt uitstoot van luchtverontreiniging door verkeer en levert zo een langdurige bijdrage aan schone lucht.

3. *Overweeg een verbod op de toepassing van houtstook voor sfeerverwarming*

In de gemeente Montferland is consumenten sfeerverwarming veruit de grootste bron van de uitstoot van fijnstof PM_{2,5} ([GCN Tool, 2021](#)). Het is daarom van belang om hier rekening te houden bij nieuwbouwwoningen en de keuze hiervoor niet bij de toekomstige bewoners neer te leggen. Het advies is daarom om geen rookkanalen in woningen te installeren en om toekomstige bewoners voor te lichten over de gevolgen van houtstook.

De GGD mist in het Omgevingsplan de link tussen luchtkwaliteit en lokale houtstook.

4. *Bevorder natuur en biodiversiteit*

Zoals eerder aan de orde kwam is de GGD positief over de centrale positie van natuur en biodiversiteit in het Omgevingsplan, onder meer door het groene hart, het behouden van de boomstructuren en de ruimte die de bestaande bomen wordt gegeven. Groen biedt namelijk vele voordelen: klimaatadaptatie, UV-bescherming, verminderen van wateroverlast, beperking van geluidhinder, uitnodiging tot beweging, een aantrekkelijke woonomgeving en identiteit. Wel vraagt de GGD zich af hoe dit groene karakter ook wordt overgenomen op private gronden. De GGD is positief tegenover het behoud van de groen- en bomenstructuren in het plan. Bestaand groen kan vanaf het begin namelijk meer voordelen bieden dan nieuw aangelegd groen. Houd hier bij het werken met (grote) machines wel rekening mee, zodat schade aan groen en bodemverdichting worden voorkomen. Kijk tenslotte of het ingetekende groen ook daadwerkelijk voor voldoende schaduw en hittebeperking zorgt en vermijd soorten die veel allergieën kunnen veroorzaken. Te overwegen is of functies met het plaatsen van groen kunnen worden gecombineerd. Zo geeft een schaduwrijke parkeergelegenheid in het plan vermindering van hittestuwing in hete periodes en kan regenwater beter infiltreren dan bij naast elkaar gelegen steenachtige parkeerplaatsen zoals nu zijn ingetekend.

5. *Houd rekening met klimaat en de mogelijke risico's van wadi's*

In het plan wordt veel rekening gehouden met klimaatverandering, door het behoud van groen, het beperken van verharding en aandacht voor waterberging. De wadi in het groene hart vormt wel een aandachtspunt. Open water en wadi's bieden veel kansen op het gebied van klimaatadaptatie en gezondheid. De GGD juicht de toepassing hiervan daarom toe. Een risico van wadi's is echter dat er stilstaand water in kan blijven staan, wat bacteriegroei en insecten met zich meebrengt. Om bacteriegroei te remmen is het aan te raden om honden zo veel mogelijk bij wadi's en ander water weg te houden. Het water in wadi's kan verontreinigd zijn (vergelijkbaar met verdund rioolwater).

Zorg ervoor dat water uit wadi's snel genoeg weg kan (door juiste aanleg en beheer) en wees hier attent op met het gebruik van wadi's als (water)speelplaats. Laat kinderen niet spelen in de wadi wanneer er water in staat.

6. *Houd rekening met toegankelijkheid, bewegen en ontmoeten*

Er wordt in het plan rekening gehouden met een aantrekkelijke, beweegvriendelijke omgeving. Er zijn diverse beweeg- en speelmogelijkheden in het plan opgenomen, in de vorm van wandelpaden en een speelplek in het groene hart. De GGD adviseert om hierbij aandacht te hebben voor toegankelijkheid. In het plan lijkt er voornamelijk aandacht voor spelen (in de wadi) in het groene hart. Denk ook aan voorzieningen voor andere doelgroepen, bijvoorbeeld een jeu de boulesbaan of beweegtoestellen. Dit bevordert ook het ontmoeten tussen verschillende doelgroepen. Maak het spelen toegankelijk, bijvoorbeeld door het gebruik van speelaanleidingen of natuurlijke speelelementen en niet alleen het plaatsen van (traditionele) toestellen.

Het wandelpad is omgeven door groen, wat het aantrekkelijk maakt om naar buiten te gaan en te bewegen. Het wandelpad wordt aangelegd in halfverharding. Dit is goed voor de waterinfiltratie in de bodem. Houd rekening met toegankelijkheid, zodat mensen met een rolstoel, rollator of kinderwagen hier ook gebruik van kunnen maken. Denk ook aan het plaatsen van zitgelegenheden langs het wandelpad (rustpunten) en in het groene hart (aantrekkelijk verblijfsgebied om te ontmoeten).

7. *Houd rekening met de agrarische omgeving*

Kijkende naar de kaart lijken er veehouderijen aan de Oosterbroekweg en Westerbroekweg te zijn. Het advies van de GGD is om minstens een afstand van 250 meter van een veehouderij aan te houden. Het melkveebedrijf aan de Oosterbroekweg is op minder dan 250 meter afstand van het plangebied. Dit kan tot mogelijke gezondheidseffecten leiden, zoals luchtwegklachten. Meer informatie kunt u vinden in het vervolgonderzoek van het RIVM en de Universiteit Utrecht: [Veehouderij en gezondheid omwonenden \(VGO\) | RIVM](#) *Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO) | RIVM*.

Daarnaast is het advies om de toekomstige bewoners van het plan te informeren over de nabijheid van veehouderijen en welk risico daarmee samenhangt. Op die manier kunnen toekomstige bewoners zelf een afweging maken.

COPD-patiënten hebben vaker en ernstiger luchtwegklachten en gebruiken meer medicijnen. Dit verband is er dichtbij of in de buurt van één of meer veehouderijen. COPD wordt niet veroorzaakt door de veehouderij, maar COPD-patiënten hebben een toenemend risico op verergeringen van klachten naarmate zij dichtbij of in de buurt van meer veehouderijen wonen.

Rondom het plangebied lijken er zich eveneens akkers te bevinden. Mocht er sprake zijn van gewasbescherming, houd dan rekening met een spuitzone van 50 meter.

8. *Voorkom hittestress in woningen*

In het Omgevingsplan is veel aandacht voor klimaatadaptieve maatregelen in de buitenruimtes, waar wij als GGD veel waarde aan hechten. Houd echter ook rekening met klimaatadaptieve maatregelen in woningen, zodat bewoners op hete dagen voldoende verkoeling kunnen vinden in huis. Zorg

bijvoorbeeld voor dakoverstekken om direct zonlicht buiten te houden en leg buitenzonwering aan. Dit laatste is vooral van belang voor (sociale) huurwoningen, omdat bewoners hier niet altijd de kans en/of middelen hebben om dit zelf te installeren. Zorg daarnaast voor voldoende ventilatiemogelijkheden.

4 Conclusies en advies

Het woningbouwplan Stokkum heeft veel mooie aspecten en biedt veel kansen om gezondheid integraal mee te nemen. Echter willen wij als GGD nog een aantal adviezen meegeven om het plan op gezondheidkundig gebied verder te versterken:

- 1) Gezonde leefomgeving
 - a) Zorg dat elke woning minimaal één aangename geluidluwe gevel heeft als buffer tussen verkeer en industrie. Bijvoorbeeld door middel van een geluidswal of natuurlijk reliëf en omgeven door toegankelijk en aantrekkelijk groen.
 - b) Verbeter de luchtkwaliteit, bijv. door schone machines bij de bouw te eisen, schoorsteenvrij te bouwen en langzaam verkeer te stimuleren.
 - c) Overweeg grotere maatregelen tegen de toepassing van particuliere houtstook, zoals een verbod op rookkanalen en/of voorlichting.
 - d) Er bevinden zich veehouderijen rondom het plangebied. Houd minstens 250 meter afstand t.o.v. woningen. Informeer toekomstige bewoners over de risico's.
 - e) Mocht er rond het plangebied ook sprake zijn van gewasbescherming houdt dan rekening met een spuitzone van 50 meter.

- 2) De GGD ondersteunt de groene invulling van het plan. Aanvullend adviseert de GGD:
 - a) Maak zo veel mogelijk gebruik van het bestaande groen.
 - b) Vermijd indien mogelijk soorten die allergieën kunnen veroorzaken.
 - c) Voorkom dat bijvoorbeeld honden in of vlak bij open water en wadi's hun behoefte doen, om zo het risico op infectieziekten te verkleinen. Probeer daarnaast stilstaand water in wadi's te voorkomen (in verband met het voorkomen van verontreiniging en muggen).
 - d) Zorg tenslotte naast een klimaatadaptieve buitenruimte ook voor klimaatadaptieve woningen, door middel van voldoende ventilatie, dakoverstekken en/of zonwering.
 - e) Heb aandacht voor toegankelijkheid bij het inrichten van de openbare ruimte.

5 Afsluitend

Graag blijft de GGD betrokken in het verdere traject voor de woningbouw in Stokkum. Zo is het mogelijk om gezondheid een volwaardige plaats te geven in de verdere planvorming en uitvoering van dit woningbouwplan.

We hopen u hiermee van voldoende advies te hebben voorzien. Mochten er nog vragen zijn verzoeken wij u contact op te nemen met Team Medische Milieukunde via mmk@ggdnog.nl. Meer informatie over onze werkwijze rondom de omgevingswet vindt nu op onze website: <https://www.ggdnog.nl/omgevingswet>

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Postbus 3, 7200 AA Zutphen 088 – 443 30 00 ggd@ggdnog.nl www.ggdnog.nl

GGD Noord- en Oost-Gelderland is partner in het Centrum voor Jeugd en Gezin

